

Eduard Vallory: ?La característica principal de l'educació no formal hauria de ser l'empoderament dels infants a través del gaudi del lleure?

ESPECIAL REVISTA "LLEURE": Parlem amb el president del Centre Unesco de Catalunya i director d'Escola Nova 21.

Com és que neix ara el projecte Escola Nova 21?

És el catalitzador d'escoles que s'han atrevit a canviar de paradigma, mestres que volen deixar de ser casos aïllats quan canvien l'enfocament de l'aprenentatge, pares i mares que volen que els seus fills tinguin experiències satisfactòries i *empoderadores* a l'escola i una creixent constatació social que l'escola transmissora no capacita els infants per a la societat en què vivim avui.

En un context tan canviant, quins han de ser els pilars de l'educació actual? L'escola ha d'anar a remolc de la societat o ha de ser motor de canvi?

Són els que ha establert la Unesco sobre què és el que ha de possibilitar l'educació: aprendre a conèixer, aprendre a ser, aprendre a fer, aprendre a conviure. A més, l'escola ha de tenir capacitat per a afrontar de quina manera les societats poden créixer en diversitat sense fer-ho en violència ni discriminació i com poden afrontar el repte mediambiental. L'escola, doncs, ha de ser un instrument *empoderador* perquè els infants puguin ser autònoms, tenir una vida plena i conviure en societat de manera que puguin desenvolupar el seu projecte de vida amb dignitat.

Com ha de ser un bon mestre?

El que diu la Unesco és que el mestre ha de ser un acompanyador del procés d'aprenentatge en un entorn en què el coneixement creix de manera permanent. Per tant, ha de treballar conjuntament amb els infants perquè siguin aprenents autònoms, siguin capaços de filtrar críticament el volum més gran d'informació que ha existit en la història de la humanitat i de desenvolupar-se en un entorn de complexitat i incertesa. Actualment, hi ha un col·lectiu gegant de mestres que diuen «vull tenir una experiència diferent a la meva escola», «vull que la vivència amb els nostres estudiants sigui diferent». La raó de ser d'Escola Nova 21 és la de donar resposta al que nosaltres veiem que és una demanda de canvi molt àmplia.

Teniu la predisposició de la Generalitat de col·laborar en el projecte però no creieu que des de l'àmbit públic també s'hauria d'estar liderant el canvi perquè sigui efectiu?

Partim de la base que en un país no tot ho han d'impulsar les institucions públiques i de fet, les societats avançades tenen una societat civil que interactua amb les administracions públiques i que genera canvi. Creiem que això és un signe de normalitat i que, precisament, és una bona reacció que la Generalitat reconegui que entitats de la societat civil impulsen una iniciativa d'aquest tipus i digui «Ens posem al vostre costat per aprendre conjuntament i per veure com podem avançar en aquesta línia».

Dieu que un dels objectius és aconseguir una educació per a una vida plena en el segle XXI, que no només es tinguin en compte les competències cognitives sinó també les

socials, les emocionals i les ètiques.

Per donar resposta a una societat com la d'avui s'han d'integrar quatre elements: el primer és un propòsit enfocat a desenvolupar estratègies per a la vida; el segon són pràctiques d'aprenentatge fonamentades en els coneixements científics de com les persones aprenen; el tercer són instruments avaluadors enfocats al desenvolupament de totes les competències; el quart són les característiques organitzatives que permetin que l'escola sigui un ens enfocat a l'aprenentatge de tots els infants, que s'actualitzi el seu enfocament i estigui oberta al seu entorn.

Com es poden adquirir aquestes competències des de l'escola?

Moltes escoles han pensat que això és un procés de dos temps: primer adquireixes els coneixements que sempre hem adquirit i després desenvolupes competències i això és fals, no funciona així. Tu desenvolupes competències i a través de desenvolupar-les, adquireixes coneixements. Si els teus instruments d'avaluació només es refereixen a l'adquisició memorística de coneixements resulta que no saps si estàs desenvolupant les competències. Els coneixements, segons els defineix la Unesco, són cinc components: els fets es memoritzen, els conceptes s'han d'entendre, les habilitats s'han de practicar i les actituds i els valors s'han de viure. Tot això et porta al fet que el procés d'aprenentatge ha de ser diferent i la manera de com avaluar aquest aprenentatge també ho ha de ser. Per desenvolupar habilitats, actituds o valors necessites experiències diferents de les estrictament comunicatives.

«Per desenvolupar habilitats, actituds o valors necessites experiències diferents de les estrictament comunicatives»

Un repte és el de l'avaluació d'aquestes competències més socials.

Aquest és un repte que s'està desenvolupant molt a nivell internacional però més pel món professional que per l'educatiu. Des de l'àmbit professional volen mesurar si una persona és empàtica, si sap treballar o si és capaç de superar dificultats.

Des de l'educació no formal històricament ja s'han utilitzat moltes de les eines i metodologies que defenseu. Teniu en compte l'experiència d'aquests agents educatius en la vostra proposta?

Clarament els elements relacionats amb la motivació dels infants, amb l'aprendre fent amb la pròpia vivència, són molt importants en l'educació no formal. Però la tendència transmissora de l'escola també hi ha tingut molt impacte i hauria de fer una revisió de fins a quin punt està tenint pràctiques aplicatives. La característica principal que hauria de tenir l'educació no formal, precisament perquè no està vinculada al currículum, hauria de ser l'*empoderament* dels infants a través del gaudi del lleure i això vol dir fer-los protagonistes centrals del seu propi desenvolupament. El que nosaltres estem plantejant a l'escola i el que jo plantejo a l'educació en el lleure és tornar al propòsit: per què estem fent això, per què existim. Estem fent colònies perquè els *nanos* facin activitats o és una altra cosa? Si és una altra cosa, quina és? I quan sapiguem quina és, ens hem de preguntar quines activitats ens hi porten i com ho avaluarem.

Teniu previst incloure l'associacionisme educatiu en el projecte?

Aquest projecte està només destinat a l'educació obligatòria però del què estem parlant és de l'educació i, per tant, d'una manera o d'una altra haurà d'impactar. L'educació no formal abans de dir «mira que bé, vénen a les nostres» s'ha de mirar al mirall i plantejar-se fins a quin punt avui hi ha escoles que estan fent pràctiques que són més *empoderadores* per als infants que algunes pràctiques de l'educació no formal.

A les colònies escolars la vivència, l'experimentació i la descoberta són les metodologies per a l'aprenentatge. També es fomenten competències socials, com la convivència entre els companys, i l'educació emocional. Quin paper creieu que han de tenir les colònies en el currículum escolar?

El currículum el que diu és que has de desenvolupar competències per a la vida. Les colònies són

importants i útils en tant que són un instrument de desenvolupament de competències al servei de l'aprenentatge però tu pots fer unes colònies a l'escola que no tinguin cap finalitat d'aprenentatge. És el mateix que dèiem amb el tema de l'educació no formal, és molt important entendre la paradoxa que la pràctica pot acabar estant deslligada de l'objectiu d'aprenentatge i, en particular, si no tens prou instruments per mesurar aquest aprenentatge.

«Les colònies són importants i útils en tant que són un instrument de desenvolupament de competències al servei de l'aprenentatge»

Hi ha persones que es miren les propostes de les escoles avançades amb recel perquè diuen que encara no està contrastada l'efectivitat de la seva metodologia o que hi ha el risc de desenvolupar una hiperpaternitat.

Sí, està contrastat perquè moltes escoles tenen ja persones que han anat a la universitat, que tenen vides professionals. Aquestes metodologies ja es feien servir a Catalunya fa 100 anys. Deixa-m'ho dir a la inversa: Quins són els indicadors de l'escola tradicional? Hem arribat al 33 % de l'abandonament escolar prematur i això és una xifra suficient per veure que no funciona.

La hiperpaternitat es dona en l'escola tradicional, que diu que els nens només han de fer coses si els adults els ho diuen. Se suposa que volem una societat on els adults siguin persones autònomes. El què et fa anar a una reunió a les 10 h és la motivació i la responsabilitat i això ho desenvolupes perquè tens una capacitat d'autocontrol que et fa autònom, no perquè t'hi obliguin. Només cal que vagis a universitats o instituts que han rebut persones d'aquest tipus d'escoles i veure la diferència d'autonomia i de ritme d'aprenentatge.

Les TIC també estan revolucionant la nostra manera de relacionar-nos i aprendre. Quin paper han de tenir a l'escola dels nadius digitals?

Hi ha escoles que utilitzaran de manera molt intensiva les TIC i n'hi ha d'altres que no. El que has de saber és que en el món existeix això i que les competències que tu necessites hi han d'estar lligades. Però les pots desenvolupar de maneres molt diferents, posar tauletes tàctils no és garantia de res, depèn de com les utilitzis.

Què es pot aprofitar de l'escola tradicional?

A Catalunya no hi ha l'escola avançada i l'escola no avançada. El que és rellevant i fonamental d'una escola és el seu propòsit, quina és la funció per la qual existeix. Cada escola té una vivència, un projecte educatiu i la majoria lliguen amb la idea de desenvolupar competències per la vida. El que s'ha de veure és per què les seves pràctiques no acaben d'assolir-ho i, en part, és perquè no s'han desenvolupat indicadors i perquè la inèrcia de les pràctiques i el tipus de formació que tens t'hi porta. Volem un sistema educatiu obligatori en què tots els infants gaudeixin de processos d'aprenentatge, que els empoderin, i hem de veure quins instruments ens permeten constatar que això és així. Per tant, no és un tema de contraposició de l'escola antiga amb l'escola nova. Seria un mal enfocament si visquéssim això com un procés de *checklist* d'aquesta escola és bona, aquesta escola és dolenta.

Les escoles compten amb els recursos necessaris per fer aquest canvi de model? Els docents estan preparats per aquesta revolució? La seva formació també hauria de canviar?

Caldrà reformular la formació dels mestres però no tenim dades suficients que ens permetin veure quina és la situació del conjunt del sistema educatiu. Per això fem un programa per analitzar què és el que passa en unes escoles. La nostra hipòtesi diu que amb els recursos existents s'ha de poder pilotar el procés de canvi, sinó no ho fariem.

Escola Nova 21, una iniciativa per revolucionar l'escola catalana

La Unesco, la Fundació Jaume Bofill, la Universitat Oberta de Catalunya i l'Obra Social La Caixa s'han unit sota el paraigua d'Escola Nova 21 perquè les escoles catalanes facin la transició definitiva cap al "sistema educatiu avançat". Es tracta d'una prova pilot -que compta amb el suport del Departament d'Ensenyament, de la Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes (Fapac) i de la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica- que acompanyarà 200 escoles durant tres anys per fer el canvi «cap al sistema del segle XXI». El procés de selecció es tanca el mes de setembre i la prova es durà a terme entre els cursos 2016-2017 i 2018-2019.

Potser t'interessa: [Especial revista "Lleure": *Aprendre a ser, aprendre a viure*](#).